

Taoizm ve Zen Budizmi'nde
Doğa ve İnsan

ALAN WATTS

Çeviren: Nilüfer Şen

**Taoizm ve Zen Budizmi'nde
Doğa ve İnsan**

Translated from the English Language edition of Nature, Man and Woman by Alan Watts, originally published by Vintage Books. Copyright © 1973 by Alan Watts. Turkish translation Copyright © 2022 by Sola Unitas. All rights reserved.

Tüm hakları saklıdır. İngilizce orijinali Vintage Books tarafından “Nature, Man and Woman” adıyla yayımlanmıştır. Bu eserin çeviri sorumluluğu Sola Koç. Eğ. Dan. Hiz. A.Ş.’ye aittir. Bu kitabın hiçbir bölümü yazılı izin alınmadan kopyalanamaz ya da çoğaltılamaz.

SOLA UNITAS - SOLA KIDZ

Fetih Mah. Tahralı Sok. Kavakyeli İş Merkezi

No: 7/E İç Kapı No: 16 Ataşehir/İstanbul

Telefon: 0212 939 76 52 - E-posta: solaunitas@solaunitas.com

www.facebook.com/solayayinlari

www.twitter.com/solaunitas

www.instagram.com/solaunitasyayinlari

www.instagram.com/solakidz

<https://kitap.solaunitas.com>

ISBN: 9786256974142

Yayıncı Sertifika No: 45798

1. Baskı: İstanbul 2022

İmtiyaz Sahibi: Umut Kısa

Genel Yayın Yönetmeni: Buket Konur

Çeviren: Nilüfer Şen

Editör: Ogün Özdemir

Redaksiyon: Ayşegül Yazmacı

Son Okuma: Betül Yılmaz

Mizanpaj: Özkan Köse

Kapak Tasarımı: Özkan Köse

Orijinal Adı: Nature, Man and Woman

BASILDIĞI YER

Deren Matbaacılık Ambalaj Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi

Yakuplu Mah. 194 Sok. 3. Matbaacılar Sitesi No: 337/338 Beylikdüzü/İstanbul

Sertifika No: 47881

© Bu kitabın tüm yayın hakları Sola Koç. Eğ. Dan. Hiz. A.Ş.’ye aittir. Yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen hiçbir yolla kopya edilemez, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

Taoizm ve Zen Budizmi'nde Doğa ve İnsan

Alan Watts

Çeviren: Nilüfer Şen

Yıldızların, Ay'ın ve Güneş'in sevgili arkadaşlığına;
Okyanusa, havaya ve uzayın sessizliğine;
Ormana, buzula ve çöle;
Yumuşak toprağa, berrak suya ve kalbimdeki ateşe.
Yüksek bir ormandaki belli bir şelaleye;
Çatıdaki gece yağmuruna ve geniş yapraklara;
Zihindeki kaba, çalılıktaki serçelerin gürültüsüne
ve güne ışık veren gözlere.

İçindekiler

Önsöz	9
Giriş	13

I. İNSAN VE DOĞA

1: Şehircilik ve Paganizm	35
2: Bilim ve Doğa	59
3: Hissetme Sanatı	77
4: Kendinden Geçme (Esrime) Olarak Dünya	103
5: Anlamsızlık Olarak Dünya	123

II. ERKEK VE KADIN

6: Maneviyat ve Cinsellik	141
7: Kutsal ve Kutsal Olmayan Aşk	161
8: Tamamlama	183

Önsöz

Kütüphaneme bakarken kitaplarımın kategorilere bu kadar rahat sığması beni sık sık garip bir şekilde rahatsız ediyor. Kitaplarımın çoğu felsefe, psikoloji ve dinle ilgili ve dünyanın her büyük kültüründen farklı bakış açılarını temsil ediyor. Yine de kesinlikle baskıcı bir monotonlukla kendilerini felsefi ve teolojik tartışmanın bayat ikiliklerine uyduruyorlar, zaman zaman mantıklı ve sönük uzlaşmalarla çeşitleniyorlar. Ciltler, birbiri ardına doğaüstücü ya da doğalcı, dirimselci ya da mekanikçi, metafizikçi ya da pozitivist, ruhçu ya da materyalist olarak kolayca tanımlanabilmekte ve uzlaşmacı ciltler, genellikle basmakalıp sözler ve duygusallıklar derlemesi olacak kadar sulandırılmaktadır.

Tüm bu ikiliklerin altında, insan düşüncesinin iki büyük kutbu olan ruh ve doğa hakkında temel bir görüş ayrılığı var gibi görünmektedir. Bazı insanlar açıkça birinin 'yanında' ve diğerinin 'karşısında' durmaktadır. Bazıları esas olarak birinden yanadır ama diğerine ikincil bir rol verir. Diğerleri ikisini bir araya getirmeye çalışır ancak insan düşüncesi o kadar katı kalıplar içinde hareket eder ki, genellikle yanlışlıkla birine ya da diğerine karar verdikleri ortaya çıkar. Herhangi bir filozofun, bu kalıplardan kurtulduğunu ve aynı zamanda anlamlı bir şey söylediğini iddia etmesi kuşkusuz aptallıktır. Tartışma o kadar çok kategorilerle hokkabazlık meselesidir ki, kategorileri parçalamaya başlamak genellikle tartışmayı parçalamaktır.

Ancak bu sadece bir kategori, mantık ve felsefi argüman meselesi değildir. Ruh ve doğa karşıtlığı aynı zamanda bir yaşam ve duygu meselesidir. Bu konuları incelemeye başladığımdan beri, ruhun yaşamının temsilcilerinin doğada ve bedenlerinde evlerindeymiş gibi görünmemeleri beni şaşırtmıştır çünkü doğal olanı kötülükle özdeşleştirmedikleri zaman bile onu hafif bir övgüyle lanetlemektedirler. Çoğu zaman bu bedensiz ruhaniliğe karşı cesur pagan isyanına sempati duydum ama asla katıldım çünkü bu 'yapabiliyorken gül goncalarını topla' felsefesinin sonsözü her zaman umutsuzluktur ya da sadece bir zaman meselesi olduğu için aynı şeye varan saçma bir ütopyacıdır. Doğuştan hasta olanlar, kaza kurbanları, yoksullar ve ölmek üzere olanlar için bu felsefenin hiçbir mesajı yoktur.

Fakat bedendeki neşenin alternatifi bedenlenmemiş ruhtaki haz mıdır? Karşıt felsefelerin taraftarlarının, genellikle bilinçsiz olan aynı önermeleri paylaştıklarını giderek daha fazla fark ediyorum. Dahası, bu önermeler dilin yapısı ve rollerin öğrenilmesi gibi sosyal kurumlar tarafından aktarılmakta ve bizi pek farkında olmadığımız şekillerde etkilemektedir. Böylece geleneksel aziz ile geleneksel günahkâr, çileci ile şehvet düşkün, metafizikçi ile materyalist o kadar çok ortak noktaya sahip olabilirler ki aralarındaki karşıtlık oldukça önemsizdir. Birbirini izleyen sıcak ve soğuk gibi, aynı ateşin semptomları -belirtileri- olabilirler.

Bu türden bilinçsiz önermeler, bizimkinden çok uzak kültürleri anlamaya çalıştığımızda ortaya çıkar. Onların da gizli varsayımları vardır ancak bu kültürleri kendi kültürlerimizle karşılaştırdığımızda temel farklılıklar eninde sonunda ortaya çıkar. Bu durum özellikle Uzak Doğu kültürleri için geçerlidir çünkü bu kültürler, Batı'dan izole bir şekilde ortaya çıkmış ve Hint-Avrupa kökenlilerden şaşırtıcı derecede farklı düşünce ve dil kalıpları geliştirmiş yüksek medeniyetlerdir. Dolayısıyla Çin dili ve düşüncesi üzerine yapılan çalışmaların değeri, Çinlilerle iletişim kurabilmemizden ibaret değildir; bu ne kadar önemli olursa olsun. Daha ziyade, Çin çalışmalarının bize

kendimiz hakkında çok şey anlatmasıdır çünkü dünyanın tüm gelişmiş kültürleri arasında, düşünme biçimleriyle bizimkine en çok benzemeyeni odur.

Bu nedenle, Çin felsefesinin Batı ve hatta Hint düşünce-
sinin kalıplarına asla tam olarak uymaması, benim için her
zaman büyük bir zevkti ve bu, en başta ruh ve doğa sorunu
için doğrudur. Çünkü Çin düşüncesinde, bizim anladığımız
şekliyle ruh ve doğaya karşılık gelen kategoriler yoktu. Burada,
ruh ve doğa arasındaki çatışmanın neredeyse hiç var olmadığı,
en ‘doğalci’ resim ve şiirin tam da sanat formlarının en ‘ruha-
ni’ olanı olduğu bir kültür vardı.

Ancak bu kitap, Çin doğa felsefesinin resmî bir açıklaması
değildir. Bu konuyu, daha önceki kitabım *Zen Yolu*’nda uzun
uzadıya tartışmışım ve Joseph Needham da *Science and Civi-
lization in China* (Çin’de Bilim ve Uygarlık) adlı eserinde bu
konuyu fevkalade bir şekilde aydınlatmıştır. Buradaki amacım,
felsefi sistemleri açıklamak ve karşılaştırmak değildir; özel-
likle Lao-tzu ve Chuang-tzu tarafından ifade edildiği şekliyle,
Çin doğa görüşü ışığında büyük bir insan sorunu üzerine
düşünmektir. İnsanın doğayla ilişkisi sorununun aciliyeti ve
bu kitabın genel amacı, sanırım, aşağıdaki ‘Giriş’ bölümünde
yeterince tartışılmıştır. Burada ayrıca, erkeğin doğayla ilişkisi
sorununun neden erkeğin kadınla ilişkisi sorununu gündeme
getirdiğini de açıkladım; bu, kendi kültürümüzün ruhani dü-
şünen üyelerinin önemli ölçüde hassas olduğu bir konudur.

Bu kitap, açıkçası ‘yüksek sesle düşündüğüm’ bir kitap ol-
duğu için, *Yüce Kimlik*’imin Önsöz’ünden bazı ifadeleri tek-
rarlamak istiyorum. “Hayatını tutarlı bir pozisyonu savunarak
geçirmenin, filozof için gerekli bir erdem olduğuna inanan
biri değilim. ‘Yüksek sesle düşünmekten’ kaçınmak ve ölü-
müne savunmaya hazır olmadıkça bir tezin basılmasına izin
vermek istememek, kesinlikle bir tür manevi gururdur. Bilim
gibi felsefe de sosyal bir işlemdir çünkü insan tek başına doğru
düşünemez ve filozof, bilgeliğin toplamına katkıda bulunmak

için olduğu kadar eleştirilerden öğrenmek için de düşüncesini yayınlamalıdır. O hâlde, bazen otoriter ve dogmatik bir şekilde açıklamalar yapıyorsam, bu bir kâhin gibi davranma arzusundan ziyade açıklık getirmek içindir.”

Batı’da entelektüel ve felsefi uğraşların, aktif ve teknolojik başarılarından çok daha az değere sahip, kültürün vazgeçilmez süsleri olduğuna dair yaygın bir inanç vardır. Bu tutum, gerçek bilginin sözsüz ve kavramların erişemeyeceği bir şey olduğu yönündeki Doğu görüşüyle karıştırılma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Ancak eylemlerimiz, neredeyse her zaman bir amaçlar ve değerler felsefesi tarafından yönlendirilir ve bu bilinçsiz olduğu ölçüde, feci aktif sonuçları olan kötü bir felsefe olma olasılığı vardır. Doğu’nun sözde ‘entelektüellikten uzaklığı’ düşüncenin ne kadar üstüneyse, salt eylemcilik de o kadar altındadır. Böyle bir bilgiye, kişinin aklını feda ettiği izlenimi altında kavramlarını bilinçsiz hâle getirerek ulaşılamaz. Çarpıtıcı önermeler ancak düşüncelerinin köklerine inen ve bunların ne olduğunu bulanlar tarafından terk edilebilir.

Allan Watts

Mill Valley, Kaliforniya
Şubat, 1958

Bir tür, bir bütün olarak doğal düzenin çıkarları için kendini yok eder mi; eğer bunu yapmasaydı, yaşam kendisi de dahil olmak üzere herkes için dayanılmaz olur muydu? Doğuştan gelen hastalıklar, salgın hastalıklar ya da veba salgını gibi 'hatalar' yaşam dengesinin korunması için gerekli midir? Bu hataların düzeltilmesi uzun vadede çözümlenen çok daha ciddi sorunlara yol açmayacak mıdır? Ve bu sorunların çözümü de daha fantastik zorluklar yaratmayacak mıdır?

Britanyalı din filozofu, yazar, Hint felsefesi ve Zen Budizmi üzerine en yetkin uzmanlardan biri olan Alan Watts, *Taoizm ve Zen Budizmi'nde Doğa ve İnsan* kitabında benlik ile öteki, ruh ile madde arasındaki ayrımların yerini daha bütüncül bir görme biçimine bıraktığı alternatif bir insan ve evren vizyonu sunuyor.

Alan Watts, doğanın bir parçası olmadığımız yanılsamasına, zihnin bir şekilde bedenden üstün olduğu, duygularımıza karşı güvensiz olduğumuz varsayımlarına meydan okuyor.

Hiçbir modern şehir, malzemeyi seven insanlar tarafından yapılmış gibi görünmez.